

Nr 34.

Ankom till Riksdagens kansli den 28 mars 1911 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående sådana utgifter för kapitalökning, som afse statens affärsverksamhet, samt i ämnet väckta motioner. (4:e Afd.).

A. Postverket.

1:o) I den till Riksdagen aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t i afseende å utgifterna för statens affärsverksamhet, i hvad dessa angå postverket, föreslagit Riksdagen *dels* att för inköp af inventarier för postverkets behof för år 1912 anvisa ett anslag af 125,000 kronor; *dels* att för inköp af två tomter i Västervik och för uppförande därå af ett post- och telegrafhus anvisa ett anslag för år 1912 å 173,400 kronor; *dels ock* att medgifva, att för sistnämnda ändamål må, utöfver berörda anslag, användas ett belopp af 26,625 kronor, som tidigare reserverats för anskaffande af lokaler för postverkets behof.

Inköp af inventarier och uppförande af posthus i Västervik.

[1.]*

Utredning i ärendet återfinnes å sid. 2—6 i det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning» bifogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 13 januari 1911, till hvilket utskottet tillåter sig hänvisa.

I anslutning till hvad Kungl. Maj:t föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) för inköp af inventarier för postverkets behof för år 1912 anvisa ett anslag af 125,000 kronor;

* Hänvisar till punkt i den kungl. propositionen.

b) för inköp af två tomter i Västervik och för uppförande därå af ett post- och telegrafhus anvisa ett anslag för år 1912 å 173,400 kronor samt

c) medgifva, att för sistnämnda ändamål må, utöfver berörda anslag, användas ett belopp af 26,625 kronor, som tidigare reserverats för anskaffande af lokaler för postverkets behof.

B. Telegrafverket.

*Inköp och
bebyggande af
fastigheter.
Inköp af sta-
tionsinven-
tarier.
Telegraf-
verkets kassa-
förslag.*

[2.]

2:o) I afseende å utgifterna för statens affärsverksamhet i hvad dessa angå telegrafverket, har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen *dels* att medgifva, att för stationsbyggnaden i Lund må användas ett belopp af 50,000 kronor utöfver förut anvisade 300,000 kronor; att den tomt, å hvilken telegrafverkets telefonstationsbyggnad i Orsa är uppförd, må för telegrafverkets räkning inköpas för en köpeskilling af 2,000 kronor; samt att å telegrafverket tillhörig tomt i Borås må uppföras en telegrafstationsbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för postkontoret i staden, för en kostnad, ej öfverstigande 400,000 kronor; *dels* att för år 1912 anvisa till inköp och bebyggande af fastigheter för telegrafverkets räkning ett anslag af 873,000 kronor samt för inköp af stationsinventarier ett anslag af 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af dessa belopp redan under år 1911 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna 200,000 kronor; *dels* att medgifva, att, därest telegrafverkets öfverskottsmedel skulle för åren 1910 och 1911 uppgå till högre belopp än för år 1910 1,200,000 kronor och för år 1911 1,130,000 kronor, öfverskjutande belopp må innehållas för att öka det nu till 900,000 kronor bestämda kassaförslaget för telegrafverket; *dels ock* att för enahanda ändamål för år 1912 anvisa ett anslag af 150,000 kronor.

Utredning i ärendet återfinnes å sid. 7—22 i ofvannämnda statsrådsprotokoll öfver civilärenden för den 13 januari 1911, till hvilket utskottet tillåter sig hänvisa.

Hvad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om anvisande af medel till inköp och bebyggande af fastigheter har synts utskottet väl grundadt.

Med anledning af hvad departementschefen i sitt anförande beträffande förslaget om uppförande af telegrafstationsbyggnad i Borås anført i fråga om att ritningar till den föreslagna nybyggnaden ej föreligga, har utskottet i detta sammanhang velat uttala önskvärheten af, att,

därest för framtiden medel komma att af Riksdagen äskas för utförande af nybyggnad å tomt, därtill staten förut förvärfvat äganderätt, Riksdagen må sättas i tillfälle att taga del af de för byggnaden uppgjorda ritningar.

Hvad Kungl. Majt föreslagit i fråga om anvisande af medel till inköp af stationsinventarier har utskottet jämväl ansett sig böra förorda. Likaledes har utskottet funnit sig böra tillstyrka Riksdagen att bifalla Kungl. Maj:ts förslag i fråga om ökning af telegrafverket kassa-förlag.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må

a) medgifva, att för stationsbyggnaden i Lund må användas ett belopp af 50,000 kronor utöfver förut anvisade 300,000 kronor;

b) medgifva, att den tomt, å hvilken telegrafverkets telefonstationsbyggnad i Orsa är uppförd, må för telegrafverkets räkning inköpas för en köpeskilling af 2,000 kronor;

c) medgifva, att å telegrafverket tillhörig tomt i Borås må uppföras en telegrafstationsbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för postkontoret i staden, för en kostnad, ej öfverstigande 400,000 kronor;

d) för år 1912 anvisa dels till inköp och bebyggande af fastigheter för telegrafverkets räkning ett anslag af 873,000 kronor och dels till inköp af stationsinventarier ett anslag af 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af dessa belopp redan under år 1911 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna 200,000 kronor;

e) medgifva, att, därest telegrafverkets öfverskottsmedel skulle för åren 1910 och 1911 uppgå till högre belopp än för 1910 1,200,000 kronor och för år 1911 1,130,000 kronor, öfverskjutande belopp må innehållas för att öka det nu till 900,000 kronor bestämda kassaförlaget för telegrafverket; samt

f) för sistnämnda ändamål för åren 1912 anvisa ett anslag af 150,000 kronor.

Motion om
anslag till in-
rättande af
telefonförbin-
delse mellan
fastlandet och
Holmön.

3:o) I en inom Andra kammaren väckt motion n:r 197 har herr *J. Rehn*, med instämmande af herr *F. O. Mörtzell*, hemställt, att Riksdagen ville bevilja ett anslag af 14,000 kronor att ställas till telegrafstyrelsens förfogande för utförande af telefonförbindelse från lämplig punkt å fastlandet till Holmön.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

»Sedan åtskilliga personer inom Holmö kapellförsamling den 11 mars 1908 uti ansökning till Konungens befallningshafvande i Västerbottens län anhållit om vidtagande af åtgärder för inrättande af en telefonförbindelse från lämplig punkt å fastlandet till Holmön och därvid erbjudit sig att, som bidrag till en sådan anläggning, bekosta för linjen erforderligt antal stolpar från den punkt, där telefonkabeln skulle komma att nå Holmöns strand till den blifvande stationen äfvensom att för framtiden, utan kostnad för telegrafverket, tillhandahålla lokal för telefonstation samt aflöna föreståndare för densamma, har Konungens befallningshafvande, efter inhämtande af yttranden från kungl. lotsstyrelsen samt vederbörande chefer för marininstaben och sjätte arméfördelningen, i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställt, att telegrafstyrelsen måtte erhålla föreskrift att, med anlitande af uti omförmälda ansökning anvisade enskilda bidrag, men i öfrigt på bekostnad af statsmedel, gå i författning om utförande af ifrågavarande telefonförbindelse.

Efter remiss har kungl. telegrafstyrelsen uti afgifvet utlåtande den 8 september 1908 anfört, att kostnaden för en telefonförbindelse till Holmön skulle enligt gjorda beräkningar uppgå till 14,000 kronor; att för dylika ledningars byggande styrelsen vore hänvisad endast till lånemedel, men att det enligt verkställda utredningar icke funnes utsikt till att telegrafverket på den beräknade kostnaden kunde erhålla skälig ränta, än mindre sådan inkomst, att amortering vore möjlig och till följd däraf ledningen icke kunde byggas med lånemedel.

Telegrafstyrelsen ansåg emellertid, att den ifrågavarande telefonförbindelsen skulle »komma att medföra beaktansvärda fördelar icke blott för den enskilde, utan äfven för det allmänna», och hemställde styrelsen därför, att Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning om beviljande af ett särskildt anslag af 14,000 kronor för ändamålet.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 4 december 1908 fann dock Kungl. Maj:t, »med afseende å hvad telegrafstyrelsen anfört och då något kontant bidrag för ledningens utförande icke blifvit utfäst», den gjorda ansökningen icke föranleda till någon vidare åtgärd.

Ehuru frågan sålunda icke kunnat lösas på det sätt telegrafstyrelsen synes hafva tänkt sig, har jag dock, med tanken på det stora behovet af denna telefonförbindelse och de behjärtansvärda, synnerligen ömmande omständigheter, som här föreligga, ansett mig böra framföra saken till Riksdagens pröfning.

De skäl, som tala för att åtgärder härutinnan böra vidtagas, äro uti omförmälda ansökning framhållna och innefatta i hufvudsak följande:

Holmöbornas förbindelser med fastlandet äro alltid svåra och ovissa med undantag af två à tre månader vintertid, då hafvet är tillfruset och körbart. Under den öfriga delen af året omöjliggöres trafiken ofta flera dagar å rad genom storm. Hvarje år, vanligtvis vid nyårstiden, råder till följd af drifis i »västra Kvarken» fullständig isolering under veckotal. Som exempel därpå anföres, att från den 21 december 1906 till den 20 januari 1907 förekom ej en enda dag, då postförbindelsen kunde uppehållas mellan ön och fastlandet. Då under sådana tider sjukdomsfall inträffa, är det absolut omöjligt att ens kunna rådfråga sig med någon läkare, ännu mindre att kunna bereda den sjuke lasarets- eller annan läkarvård. Kunde man däremot vid sådana tillfällen genom telefon komma i förbindelse med en läkare, skulle å Holmön befintliga »medicinförråd» ofta vara till stort gagn, hvarjämte, äfven under tider, då hafvet är farbart, vid sjukdoms- och olycksfall, som kräfva skyndsam läkarhjälp, sådan kunde erhållas på väsentligt kortare tid, än som nu är möjligt.

Vidare erinras om den stora betydelsen af en telefonförbindelse ej blott för utvecklingen af de å Holmön idkade näringarna jordbruk med mejerirörelse samt fiske med på senaste tiden inrättadt salteri, utan jämväl för därstädes belägna trenne fyrplatser samt i all synnerhet vid inträffande strandningar af fartyg, hvilka ej så sällan förekomma i dessa farvatten. Genom en snabb underrättelse till ett i någon hamn befintligt bärgningsfartyg skulle mången gång stora värden, som annars gå förlorade, kunna räddas undan förstörelse och undergång.

Tillika påpekas, att frågan förvisso kan ha sin betydelse äfven ur militär- eller försvarssynpunkt, och slutligen framhålles,

att befolkningens svaga ekonomiska bärkraft omöjliggör, att den med egna medel kan åstadkomma den så lifligt åtrådade förbindelse-länken med fastlandet, hvars umbärande ofta för dem ter sig som en verklig nöd samt att den icke heller anser sig kunna åtaga sig större utgifter för ändamålet än hvad här förut blifvit nämndt.

De sålunda anförda skälen hafva också, i hvad de afse telefonledningens betydelse för det allmänna, erhållit understöd af vederbörande

i saken åtsporda myndigheter, hvilkas utlåtanden, som här i afskrifter bifogas, jag tillåter mig värdsamt åberopa.

Väl må det vara sant, att den inkomst, som kan vara att förvänta af ifrågavarande telefonledning, åtminstone under de första åren icke torde komma att till fullo motsvara skälig ränta å anläggningskostnaden, men någon nämnvärd förlust i sådant afseende torde icke heller med skäl kunna befaras, då ju enskilda personer på platsen äro villiga att för framtiden bestrida omkostnaderna för såväl lokal som aflöning till föreståndare för telefonstationen, hvarigenom driftkostnaderna för linjen gifvetvis nedbringas till en relativ obetydlighet och till följd däraf i det närmaste all inkomst å linjen kan tillgodoföras såsom ränta å byggnadskapitalet.

För öfrigt torde en fråga som denna böra betraktas icke uteslutande från affärssynpunkt, där den *direkta* vinsten eller förlusten för staten ensamt är afgörande, utan mera såsom ett led i kommunikationsväsendets utveckling, hvars förnämsta uppgift torde vara att främja det ekonomiska och kulturella framåtskridandet inom den ort en anläggning af förevarande slag närmast är afsedd att gagna.»

Utskottets
yttrande.

Hvad af motionären anförts i fråga om angelägenheten att åstadkomma telefonförbindelse mellan fastlandet och Holmön har synts utskottet värdt beaktande; och ehuru väl anledning finnes att antaga, att den ifrågasatta ledningen knappast lärer kunna lämna skälig ränta på den beräknade anläggningskostnaden och ännu mindre möjlighet till amortering af samma kostnad, har det likväl synts utskottet, att i detta fall sådana omständigheter föreligga, som innebära fullgiltiga skäl att afstå från fordran på att anläggningens inkomster skola kunna lämna tillgång till ränta och amortering å därpå nedlagd kostnad.

Af den i motionen lämnade utredning framgår, att enskilda personer på platsen äro villiga att för framtiden bestrida omkostnaderna för såväl lokal som aflöning till föreståndare för telefonstationen. Till de sålunda gjorda utfästelserna har utskottet emellertid ansett böra läggas förbindelse af ortsinvånarna att teckna visst antal abonnemang å telefonförbindelse med den föreslagna ledningen, hvilket antal synts utskottet lämpligen böra bestämmas till 5.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen i anledning af herr Rehns förevarande motion må för år 1912 anvisa ett anslag af

14,000 kronor för anordnande af telefonförbindelse från lämplig punkt å fastlandet till Holmön inom Västerbottens län, dock att anläggningen i fråga icke må utföras, förrän från ortinvånarna lämnats vederbörlig förbindelse att erlægga afgifter för minst 5 telefonabonnemang äfvensom att bestrida kostnaderna för såväl lokal för telefonstationen som afföning till dess föreståndare.

4:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att för fortsatt utveckling af statens telefonväsende för år 1912 anvisa ett anslag å 4,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1911 af tillgängliga medel utanordna beloppet.

Fortsatt utveckling af statens telefonväsende.

[3.]

Utredning i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 22--31.

Mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet icke haft något att erinra, och får utskottet sålunda hemställa,

att Riksdagen må för fortsatt utveckling af statens telefonväsende för år 1912 anvisa ett anslag å 4,000,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1911 af tillgängliga medel utanordna beloppet.

Angående sättet för anskaffande af ifrågavarande medel kommer utskottet att framdeles afgifva yttrande.

C. Statens järnvägar.

5:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade järnvägar för år 1912 anvisa ett belopp af 2,662,219 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis redan under år 1911 af tillgängliga medel utanordna 550,000 kronor.

Nya byggnader och anläggningar vid statens järnvägar.

[4.]

Den i ärendet förebragta utredningen återfinnes å sid. 31—57 i det propositionen bifogade protokollet öfver civilärenden för den 13 januari 1911, till hvilket utskottet tillåter sig hänvisa.

Angående de särskilda ändamål, för hvilka förenämnda medel äro afsedda, får utskottet meddela följande sammanfattning:

husbyggnader	kronor	119,400: —
spåranordningar	»	232,200: —
öfriga anläggningar	»	330,600: —
anordnande af gnisttelegrafförbindelse mellan Trälle-		
borg och Sassnitz samt med ångfärjorna.....	»	170,000: —
ranger- och uppställningsbangård i Halmstad	»	250,000: —
öfriga större byggnader	»	1,560,000: —

Summa kronor 2,662,200: —

I sammanhang med förenämnda proposition har utskottet till behandling förehaft en inom Andra kammaren af herr *A. J. Christiernson* väckt motion, nr 142, däruti hemställts, att Riksdagen icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts framställning i prop. nr 1 om 250,000 kronor för anläggande af en ranger- och uppställningsbangård i Halmstad.

Till stöd för denna framställning har motionären anført följande.

»För anläggande af en ranger- och uppställningsbangård vid den af enskild järnväg ägda stationen i Halmstad begäres af Kungl. Maj:t ett anslag af 250,000 kr. Det synes emellertid som om detta anslagskräf vore synnerligen dåligt motiveradt. Med ägaren af stationen, Halmstad—Nässjö järnvägsbolag, har ännu icke öfverenskommelse kunnat träffas om stationens utvidgning. Att staten då går händelserna i förväg genom anordnandet af en särskild ranger- och uppställningsbangård, synes vara något förhastadt. Därigenom har förvisso den till synes svårlösta bangårdsfrågan i Halmstad icke förts närmare sin lösning, åtminstone på det för staten fördelaktigaste sättet. Statens järnvägar ha ej utan stycke godstrafik från Halmstad och gencmgångstrafik af virke från H.—N. J. och Bolmenbanan. Under dessa förhållanden må det vara Halmstad—Nässjö järnvägsbolags skyldighet att ombesörja behöfligt utrymme för öfvergångsvagnarna.

Utom det skälet, att statens järnvägar förr än öfverenskommelse träffats med stationens ägare sakna anledning lägga pengar på en utvidgning, kommer äfven ett annat skäl. Enligt upplysningar förberedes nämligen inom järnvägsförvaltningen förslag om att göra Falkenberg till en stor lokomotivstation. Nämnda station äges af staten och staden lämnar fri jord för utvidgningen. Genom denna åtgärd skulle staten kunna flytta sina stallar från Varberg och Halmstad till Falkenberg, som då blefve den naturliga medelpunkten för järnvägen mellan Göte-

borg och Ängelholm. På detta sätt blefve Halmstad endast genomgångsstation, utan att där behöfde nedläggas kostnader för stallar, spår till dessa och vändskifvor. Därmed befrias staten från tvånget att vid en främmande station göra afsevärda utgifter utan att dock vara sin egen herre.»

Hvad till en början vidkommer det föreslagna uppförandet för en kostnad af 45,000 kronor af ett nytt *stationshus vid Katrineholm*, har utskottet ej vunnit öfvertygelse om att olägenheterna med det nuvarande stationshuset äro af beskaffenhet att för närvarande med nödvändighet påkalla den föreslagna nybyggnaden, utan vill det synas utskottet, som skulle afgörandet af frågan om uppförande vid Katrineholm af nytt stationshus nu icke böra upptagas utan undanskjutas åtminstone intill dess den under anläggning varande statsbanan Järna—Norrköping börjat trafikeras.

Utskottets
yttrande.

Beträffande den föreslagna *lokomotivstationsbyggnaden vid Gällivare* vill utskottet, som ej kunnat undgå att fästa uppmärksamheten vid den höga kostnad, 50,000 kronor, som denna byggnad beräknats betinga, meddela, att, enligt hvad utskottet inhämtat, byggnaden i fråga är afsedd att inrymma förutom hvad som framgår af den i statsrådsprotokollet lämnade utredning jämväl ytterligare några lokaler, ett förhållande, som möjligen torde få anses förklara nämnda höga kostnad.

Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit *anläggning af sidospår från Sällinge station till Sverkerstaån* vid Rockhammars bruk jämte anordnande af timmeruppfodringsverk vid sistnämnda plats för en kostnad af 125,000 kronor. Då anläggandet af ifrågavarande järnvägsspår, enligt hvad den i ärendet lämnade utredningen gifver vid handen, är ett oundgängligt villkor för inrättande af allmän flottled i Sverkerstaån, har utskottet med hänsyn till den stora betydelse för tillgodogörandet af de vidsträckta statsskogarna i dessa trakter, som ifrågavarande flottled och i samband därmed de föreslagna sidospåren skulle komma att innebära, ansett sig böra förorda Kungl. Maj:ts framställning i denna del.

Hvad därefter vidkommer den ifrågasatta anläggningen af *ranger- och uppställningsbangård i Halmstad* har såsom nämnts herr Christierson i sin förberörda motion hemställt, att Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Den af Kungl. Maj:t i ärendet förebragta utredning har synts utskottet med tydlighet gifva vid handen, att förhållandena vid Halmstads station med nödvändighet påkalla utläggande af uppställningsspår på sätt Kungl. Maj:t föreslagit. Ehuruval för bangårdsfrågans lösning i dess helhet erforderliga underhandlingar med staden Halmstad samt Halmstad—Nässjö järnväg ännu icke hunnit slutföras, har utskottet dock ej, då meningsskiljaktighet i fråga om den nu föreslagna anläggningen icke råder, ansett detta innebära tillräcklig anledning för frågans undanskjutande. Ej heller hvad af herr Christiernson i förevarande motion anförts har synts utskottet innefatta skäl för uppskjutande af denna för trafikens behöriga tillgodoseende nödvändiga anläggning.

Utskottet, som emellertid anser, att det varit önskligt, om markfrågan varit ordnad, och som inhämtat, att den erforderliga, staden Halmstad tillhöriga marken ej är af särdeles stort värde, har med hänsyn till de obestridliga fördelar för staden, som den föreslagna anläggningen kommer att medföra, ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att vid anvisande af medel till sagda anläggning föga det villkor, att staden Halmstad utan ersättning upplåter för anläggningen erforderlig mark.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anordnande för en kostnad af 170,000 kronor af *gnisttelegrafförbindelse mellan Trälleborg och Sassnitz samt med ångfärjorna* kommer utskottet att framdeles under riksdagen afgifva utlåtande.

Hvad Kungl. Maj:t i öfrigt föreslagit i fråga om nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar har ej gifvit utskottet anledning till någon erinran.

Utskottet hemställer sålunda,

a) att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med afslag å herr Christiernsons ofvannämnda motion, må till utförande af vissa nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade järnvägar för år 1912 anvisa ett belopp af 2,447,219 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis redan under år 1911 af tillgängliga medel utanordna 380,000 kronor;

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anordnande af gnisttelegraf-förbindelse mellan Trälleborg och Sassnitz samt med ångfärgorna kommer utskottet, såsom ofvan meddelats, att framdeles under riksdagen afgifva utlåtande; hvilket utskottet skolat

b) härigenom för Riksdagen anmäla.

6:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att för fullbordandet af arbetet med uppförande af en byggnad för vissa kontor inom järnvägsstyrelsen vid Tomtebodas för år 1912 anvisa ett belopp af 500,000 kronor.

Uppförande af en byggnad för vissa kontor inom järnvägsstyrelsen.

Utskottet, som ej har något att erinra mot bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hemställer,

[5.]

att Riksdagen må för fullbordande af arbetet med uppförande af en byggnad för vissa kontor inom järnvägsstyrelsen vid Tomtebodas för år 1912 anvisa ett belopp af 500,000 kronor.

7:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för fullbordande af arbetet med uppförande af ny bro öfver Stångån vid Linköping för år 1912 bevilja ett anslag af 175,000 kronor.

Ny bro öfver Stångån vid Linköping.

Departementschefens yttrande i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 57.

[6.]

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må för fullbordande af arbetet med uppförande af en ny bro öfver Stångån vid Linköping för år 1912 bevilja ett anslag af 175,000 kronor.

8:o) I anledning af Kungl. Maj:ts framställning om anslag för underlättande af arméns strategiska uppmarsch och under åberopande af hvad till statsrådsprotokollet, sid. 58, blifvit i ärendet anfördt, får utskottet hemställa,

Anslag till åtgärder för underlättande af arméns strategiska uppmarsch.

[7.]

att Riksdagen må för fullföljande af vissa åtgärder för underlättande af arméns strategiska uppmarsch för år 1912 bevilja ett anslag af 100,000 kronor.

*Ersättning
för af stats-
kontoret
gjorda för-
skott.*

[8.]

9:o) Med anledning af Kungl. Maj:ts förslag i fråga om ersättning för vissa af statskontoret gjorda förskott och under åberopande af hvad till statsrådsprotokollet sid. 58 och 59 blifvit i ärendet anfördt får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till betäckande af vissa i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1911 omförmälda, af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter anvisa ett anslag för år 1912 af 51,681 kronor.

*Anslag till
nya inven-
tarier m. m.*

[9.]

10:o) Under åberopande af hvad till statsrådsprotokollet sid. 59 blifvit i ärendet anfördt får utskottet, med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, hemställa,

att Riksdagen må för nya inventarier och ökad förslag vid statens järnvägar anvisa ett anslag för år 1912 af 2,000,000 kronor.

*Ny rullande
materiel för
statens järn-
vägar.*

[10.]

11:o) Med anledning af Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anslag till ny rullande materiel för statens järnvägar får utskottet, under åberopande af hvad till statsrådsprotokollet sid. 59—64 blifvit i ärendet anfördt hemställa,

att Riksdagen må för år 1912 till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade järnvägar bevilja ett anslag af 3,250,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af förevarande medel kommer utskottet att framdeles afgifva yttrande.

*Utläggning af
ytterligare
ett järnvägs-
spår mellan
Rönninge och
Järna station-
er m. m.*

[11.]

12:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att för fortsättande af arbetet med utläggning af ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna stationer m. m. för år 1912 anvisa ett anslag af 1,500,000 kronor.

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen afgifva utlåtande, hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla.

13:o) I anledning af Kungl. Maj:ts framställning om anslag till vissa statsbanebyggnader får utskottet under återopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 64—66 i ärendet innehåller, hemställa

Anslag till
vissa stats-
banebyggnader.

[12.]

att Riksdagen må för år 1912 anvisa

a) till fullbordande af statsbanan från Bastuträsk till Skellefteå och vidare till Kallholmsfjärden ett anslag af 1,028,000 kronor,

b) till fullbordande af statsbanan från Östersund till Ströms vattudal (Ulriksfors) jämte bispår ett anslag af 1,400,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af berörda belopp kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande.

14:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen dels att medgifva, att å statsbanan från Järna öfver Vagnhärad och Nyköping förbi Lunda till Norrköping må anläggas stationer vid Västerljungs kyrka, Braken, Enstaberga och Löfsjön, en håll-, last- och mötesplats vid Långgrufvan samt hållplatser vid Torskär och Hammaren äfvensom vid Åby anordnas en för ifrågavarande järnväg och östra stambanan gemensam station, dels ock att till fortsättning af statsbanan Järna—Norrköping för år 1912 anvisa ett anslag af 4,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor.

Anslag till
statsbanan
Järna—Norr-
köping.

[13.]

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 66—91.

Utskottet har ej kunnat undgå att fästa uppmärksamheten vid den synnerligen afsevärda ökning utöfver de ursprungligen beräknade och för Riksdagen framlagda kostnaderna, som förekommer i afseende å ifrågavarande statsbaneanläggning. Då emellertid den nu förebragta utredningen i ärendet synts utskottet med full tydlighet utvisa behovet af anslaget ökande, har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i detta afseende. Nu föreliggande kostnadsberäkningar hafva visserligen — och detta i hög grad hvad administrationskostnaderna beträffar — synts utskottet väl rundligt tilltagna, men har utskottet i detta hänseende inhämtat dels, hvad särskildt administrationskostnaderna vidkommer, att i dessa ingå, förutom de direkta administrationskostnaderna, af hvilka den relativt största delen faller på den byrå inom järnvägsstyrelsen, som handhar utförandet af nya statsbaneanläggningar, och som ej finnes i styrelsens stat upptagen, jämväl samtliga kost-

Utskottets
yttrande.

nader för förberedande undersökningar för bananläggningen och därför erforderliga inventarier, vidare kostnader för vård och underhåll af materialier och arbetsredskap samt slutligen jämväl för oförutsedda utgifter, dels ock att samtliga kostnader afsiktligt beräknats högt för att säkerhet må vinnas att anslaget ej skall behöfva än ytterligare ökas.

Då utskottet vid sådant förhållande anser sig hafva anledning förvänta, att de nu beräknade kostnaderna åtminstone ej skola visa sig vara för sitt ändamål otillräckliga, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att bifalla Kungl. Maj:ts framställning i denna del.

Utskottet, som i öfrigt icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning hemställer,

att Riksdagen må

a) medgifva, att å statsbanan från Järna öfver Vagnhärad och Nyköping förbi Lunda till Norrköping må anläggas stationer vid Västerljungs kyrka, Braken, Enstaberga och Löfsjön, en håll-, last- och mötesplats vid Långgrufvan samt hållplatser vid Torskär och Hammaren äfvensom vid Åby anordnas en för ifrågavarande järnväg och östra stambanan gemensam station, samt

b) till fortsättning af statsbanan Järna—Norrköping för år 1912 anvisa ett anslag af 4,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af ifrågavarande medel kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande.

Statsbana
Ströms
vattudal—
Ångerman-
älften.

[14.]

15:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att, i afvaktan på den proposition, som kan komma att aflåtas rörande anläggande af statsbana mellan Ströms vattudal (Ulriksfors) och Ångermanälften (Volgsjön), för ändamålet beräkna ett anslag för år 1912 af 900,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 200,000 kronor.

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande; hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla.

16:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, i afvaktan på den proposition, som kan komma att aflåtas rörande fortsättning af norra stambanan från Veittijärvi, för ändamålet beräkna ett anslag för år 1912 af 900,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 200,000 kronor.

Fortsätt-
ning af norra
stambanan
från
Veittijärvi.
[15.]

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande; hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla.

17:o) Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under återopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 92 och 93 i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

ringsarbeten
å linjen
Kiruna—
Svartön.

att Riksdagen må för utförande af nödiga kompletteringsarbeten å järnvägslinjen Kiruna—Svartön för år 1912 bevilja ett anslag af 1,070,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af detta belopp redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 200,000 kronor.

[16.]

Angående sättet för anskaffande af ifrågavarande medel kommer utskottet att framdeles afgifva yttrande.

18:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att för utläggning af ytterligare ett järnvägsspår mellan Göteborg och Alingsås och utförande af därmed sammanhängande arbeten bevilja ett anslag af 5,100,000 kronor samt däraf för år 1912 anvisa ett belopp af 650,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 250,000 kronor.

Utläggning
af dubbel-
spår mellan
Göteborg
och
Alingsås.
[17.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 93—98 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må för utläggning af ytterligare ett järnvägsspår mellan Göteborg och Alingsås och utförande af därmed sammanhängande arbeten bevilja ett anslag af 5,100,000 kronor samt däraf för år 1912 anvisa ett belopp af 650,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 250,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af ifrågavarande medel kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande.

Tilläggs-
anslag för
anläggning-
arna vid
Trälleborgs
ångfärje-
station.

[18.]

19:o) Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under återopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 98—103 i ärendet innehåller, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må såsom tilläggsanslag för redan utförda anläggningar vid Trälleborgs ångfärjestation för år 1912 anvisa ett belopp af 204,400 kronor.

Angående sättet för anskaffande af ifrågavarande medel kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande.

Anslag till
markförvärf.

[19.]

20:o) På grund af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under återopande af hvad i statsrådsprotokollet sid. 103—105 blifvit i ärendet anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för inköp af mark, som erfordras i och för ordnande af Stockholms bangårdsförhållanden samt för utvidgning af andra järnvägsstationer, för år 1912 anvisa ett anslag af 2,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af ifrågavarande medel kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande.

D. Statens vattenfallsverk.

Anslag för
anläggning
af ny farled
mellan
Vänernsberg
och Göteborg.

[20.]

21:o) I den till Riksdagen aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t i afseende å utgifterna för statens affärsverksamhet, i hvad dessa angå statens vattenfallsverk föreslagit Riksdagen att af det utaf Riksdagen för anläggning af en ny farled mellan Vänernsberg och Göteborg beviljade anslaget å 22,800,000 kronor för år 1912 anvisa ett belopp af 5,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 105—109 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må af det utaf Riksdagen för anläggning af en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg beviljade anslaget å 22,800,000 kronor för år 1912 anvisa ett belopp af 5,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af ifrågavarande medel kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande.

22:o) Med anledning af Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ledningar för distribuering af elektrisk energi från Trollhättan, får utskottet jämte meddelande att utskottet framdeles i annat sammanhang kommer att yttra sig, i fråga om uppgörande af plan för amortering och förräntning af till företaget beviljade medel, med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts framställning och under åberopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 110—115 i ärendet innehåller, hemställa,

Ledningar för
distribuering
af elektrisk
energi från
Trollhättan.

[21.]

att Riksdagen må för år 1912 anvisa ett belopp af 1,500,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelar, användas för anläggning af ledningar, afsedda att distribuera elektrisk energi från statens kraftverk vid Trollhättan, samt därmed sammanhängande arbeten, med rätt för Kungl. Maj:t att låta redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af ifrågavarande medel kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande.

23:o) På grund af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under åberopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 116—117 i ärendet innehåller, får utskottet hemställa,

Anslag till
ökadt rörelse-
kapital.

[22.]

att Riksdagen må till ökande af Trollhätte fastighetsförvaltnings rörelsekapital för år 1912 anvisa ett anslag af 150,000 kronor.

Anslag för
uppförande af
kraftstation
vid Porjus-
fallen.
[23.]

24:o) Med anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under åberopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 117 och 118 i ämnet innehåller, får utskottet jämte meddelande, att utskottet framdeles i annat sammanhang kommer att yttra sig i fråga om uppgörande af plan för amortering och förräntning af de till kraftanläggningen vid Porjusfallen beviljade medel, hemställa,

att Riksdagen må utaf det af Riksdagen för uppförande af en elektrisk kraftstation vid Porjusfallen i Stora Lule älf och i sammanhang därmed anläggning af järnväg mellan Gällivare och Porjus samt för öfriga erforderliga åtgärder i och för införande af elektrisk drift å bandelen Kiruna—Riksgränsen beviljade anslaget å 21,500,000 kronor för år 1912 anvisa ett belopp af 4,000,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af ifrågavarande medel kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande.

Anslag till
uppförande af
ett kraftverk
vid Älf-
karleby.
[24.]

25:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att, i afvaktan på den proposition, som kan komma att aflåtas angående anläggande af ett statens kraftverk vid Älfkarleby, för ändamålet beräkna ett anslag för år 1912 af 3,450,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 1,650,000 kronor.

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande, hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 28 mars 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservationer:

vid punkten 3, (angående anslag för inrättande af telefonförbindelse mellan fastlandet och Holmön):

af herrar *A. G. L. Billing, O. Jonsson, friherre J. G. Beck-Friis, H. Andersson, P. Olsson, J. A. Sjö, A. E. Lindvall, K. V. Rydén* och *A. C. Lindblad*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Af den i motionen förebragta utredning framgår, att, sedan såväl lotsstyrelsen och vederbörande chefer för marinstaben och sjätte arméfördelningen som Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län och telegrafstyrelsen yttrat sig öfver en af åtskilliga personer inom Holmö församling gjord framställning i enahanda syfte som det i motionen afsedda och nämnda framställning jämte de däröfver afgifna yttrandena öfverlämnats till Kungl. Maj:ts pröfning, Kungl. Maj:t vid ärendets föredragning den 4 december 1908 med afseende å hvad telegrafstyrelsen anført och då något kontant bidrag för ledningens utförande icke blifvit utfäst, funnit den gjorda ansökningen icke föranleda till någon vidare åtgärd.

Då Kungl. Maj:t sålunda i enlighet med den i ämnet sakkunniga myndighetens afstyrkande utlåtande nyligen afslagit den i ärendet gjorda framställningen och då, såvidt utskottet kunnat finna, hvad af motionären anförts icke innefattar tillräckligt tungt vägande skäl för ett beslut, som i viss mån skulle innebära ett underkännande af Kungl. Maj:ts nyssberörda beslut, har utskottet ej ansett sig böra tillråda bifall till motionen.

Utskottet vill dessutom erinra om att statsutskottet vid 1906 års riksdag, med anledning af väckt motion om ett anslag af 26,500 kronor för byggande af en telefonledning Lycksele—Stensele, anförde, att utskottet, utan att ingå i pröfning af frågan, huruvida telefonledningen kunde anses vara af behöfvat påkallad, ansett, att, då kostnaderna för anläggning af statens telefonledningar under de senaste åren blifvit bestridda med lånemedel och Kungl. Maj:t äfven till årets Riksdag inkommit med proposition om fortsatt utveckling af statens telefonväsen med anlåtande af statslån, anslag å riksstaten icke borde för en särskild telefonledning beviljas. Detta statsutskottets yttrande synes utskottet jämväl böra tagas i beaktande vid afgörande af nu förevarande fråga.

Utskottet vill i detta sammanhang uttala, att, därest anläggande utaf staten af telefonledning till förmån för enskilda personer eller

bolag skulle ifrågakomma, beslut om dylik anläggning i hvarje fall bör föregås af en allsidig och grundlig utredning i ärendet äfvensom af träffad öfverenskommelse mellan vederbörande om öfvertagande af större eller mindre del af de med anläggningen förenade kostnader.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Rehns förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

vid punkten 5 mom. a) (angående nya byggnader och anläggningar vid statens järnvägar):

af herrar *C. G. Ekman, A. Wiklund, P. Olsson, A. Ekman, K. V. Rydén, J. Ström, A. C. Lindblad* och *C. G. Thor*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och med bifall till herr Christiernsons i samma ämne väckta motion, må till utförande af vissa nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade järnvägar för år 1912 anvisa ett belopp af 2,197,219 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis redan under år 1911 af tillgängliga medel utanordna 380,000 kronor.

af herr *G. M. H. Ekelund*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts förslag om uppförande för en kostnad af 45,000 kronor af ett nytt stationshus vid Katrineholm må af Riksdagen bifallas och att följaktligen det af utskottet föreslagna anslag till utförande af vissa nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade järnvägar må med nämnda belopp förhöjas.

Det skulle här antecknas, att herrar *E. A. G. A. Wijkander, J. T. Larsson, F. Berg, C. Persson* och *F. W. Thorsson* icke närvarit vid förestående ärendes behandling i utskottet, äfvensom att herrar friherre *C. G. Falkenberg, H. Andersson* och *K. Starbäck* icke deltagit i behandlingen af utlåtandets punkter 5—25.